

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ความนำ

“ความคุ้มกัน” (Immunity) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ แปลว่า “ปลอดพ้นจากภัยหรือการติดพัน” ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ หมายถึง สถานะพิเศษของบุคคลบางประเภทที่ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือรับเคราะห์กรรมบางอย่างตามกฎหมายที่บุคคลทั่วไปจะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจนั้น ซึ่งที่ผ่านมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความคุ้มกันแก่บุคคล ๒ ประเภท คือ (๑) สมาชิกรัฐสภา และ (๒) กรรมการการเลือกตั้ง และหากพิจารณาเฉพาะความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาแล้วจะพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้วางหลักการเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาเพื่อคุ้มครองมิให้สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งไม่ให้ไปประชุมสภา โดยในช่วงแรกพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในเรื่องการถูกฟ้องคดี โดยไม่จำกัดระยะเวลาในการให้ความคุ้มกัน ดังที่ปรากฏความในมาตรา ๑๗ ว่า “การฟ้องร้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญาอย่างโรงศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้” ต่อมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภามีขอบเขตกว้างขึ้น โดยรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาครอบคลุมทั้งในเรื่องการจับกุม คุมขัง และการพิจารณาคดี แต่จำกัดระยะเวลาในการให้ความคุ้มกัน โดยให้ความคุ้มกันมีผลเฉพาะในสมัยประชุมเท่านั้น

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทยเรานั้น ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาไว้ในหมวด ๗ รัฐสภา ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาตรา ๑๒๕ ซึ่งได้มีการปรับปรุงหลักการเกี่ยวกับการความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาในบางประเด็น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นได้วางหลักการเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาเอาไว้อย่างไร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาศึกษาโดยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว คอลัมน์ “มุมมองก่อนความคิดนิติบัญญัติ” จึงใคร่ขอนำเสนอในประเด็นเรื่องดังกล่าว ดังนี้

๑) ลักษณะของความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ มีลักษณะที่สำคัญ ๓ ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ความคุ้มกันมุ่งคุ้มครองเฉพาะ “สมาชิกรัฐสภา” เท่านั้น ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งแตกต่างจากเอกสิทธิ์ของรัฐสภาที่คุ้มครองไปถึงบุคคลอื่น

ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรี กรรมการ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา รายงานการประชุมสภาตามข้อบังคับของสภา บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมสภาอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานสภาด้วย อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๓ ได้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ยังคงทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป ดังนั้น “สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ” จึงย่อมได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ด้วย

ประการที่สอง ความคุ้มกันมุ่งคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น จะไม่รวมถึงคดีแพ่งด้วย ดังนั้น หากเป็นกรณีการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สมาชิกรัฐสภาจะอ้างความคุ้มกันไม่ได้

ประการที่สาม ความคุ้มกันมุ่งคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในระหว่าง “สมัยประชุม”^{*} เท่านั้น หากเป็นช่วงเวลานอกสมัยประชุมหรือปิดสมัยประชุมไปแล้ว ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาก็จะหมดไป และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภานี้ไม่ใช่มีเฉพาะใน “วันและเวลาที่มีการประชุม” เท่านั้น ฉะนั้นแม้วันและเวลาดังกล่าวจะไม่มีการประชุมสภา เช่น ช่วงเวลาก่อนหรือหลังการประชุมสภาหรือเป็นวันหยุดราชการแต่หากวันดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกรัฐสภาก็ย่อมได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

๒) ขอบเขตของความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ไม่ได้ให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาจากการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญาในระหว่างสมัยประชุมอย่างเด็ดขาดในทุกขั้นตอน แต่ให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภา รวม ๓ กรณี ได้แก่

(๑) ความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับกุม คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในกรณีนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุม คမ်းขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด”

* “สมัยประชุม” หมายถึง กำหนดเวลาในรอบปีหนึ่งที่ทำให้รัฐสภาสามารถทำการประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑) สมัยประชุมสามัญ หมายถึง สมัยประชุมตามปกติของรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง กำหนดให้ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย ได้แก่ สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่ ๑ และสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่ ๒ แต่ละสมัยมีกำหนดเวลา ๑๒๐ วัน

๒) สมัยประชุมวิสามัญ หมายถึง การเปิดประชุมนอกสมัยประชุมสามัญของรัฐสภา ซึ่งมี ๒ กรณี คือ

(๑) เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ ตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสาม และ

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ ตามมาตรา ๑๒๓.

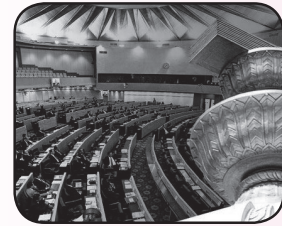

และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวสมาชิกรัฐสภาจะได้รับความคุ้มครองเฉพาะในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็น “ผู้ต้องหา” ในคดีอาญาเท่านั้น หากในระหว่างสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทำการสอบสวนมีหมายเรียกให้สมาชิกรัฐสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็น “พยาน” ในคดีอาญา สมาชิกผู้นั้นย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง นอกจากนี้บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ห้ามค้นบ้านของสมาชิกรัฐสภา ศาลจึงมีอำนาจออกหมายค้นบ้านของสมาชิกรัฐสภาได้ และเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจค้นบ้านของสมาชิกรัฐสภาได้เช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในระหว่างสมัยประชุมสมาชิกรัฐสภาอาจถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเข้าข่ายกเว้นประการใดประการหนึ่งใน ๒ กรณี ดังนี้

(ก) กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หากสภาที่ผู้ต้องหว่ากระทำความผิดทางอาญาเป็นสมาชิกได้ลงมติอนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกผู้นั้นไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมแล้ว สมาชิกผู้นั้นย่อมสามารถถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ แม้อยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาก็ตาม แต่โดยหลักธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภาไทยแล้วสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่จะลงมติไม่อนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกแห่งสภานั้นไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

พึงสังเกตว่า ความคุ้มครองของสมาชิกรัฐสภาเกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น การลดความคุ้มครองของสมาชิกรัฐสภาจึงไม่มีผลให้ความคุ้มครองหมดไป เจ้าพนักงานที่ประสงค์จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกรัฐสภาไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญา ยังต้องไปขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อนเสมอ

(ข) เป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด หากในระหว่างสมัยประชุมเจ้าพนักงานตำรวจพบเห็นสมาชิกรัฐสภาในขณะที่กระทำความผิด เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมสมาชิกผู้นั้นในขณะที่กระทำความผิดได้ แม้อยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาก็ตาม โดยในกรณีที่มีการจับสมาชิกรัฐสภาในขณะที่กระทำความผิด รัฐธรรมนูญกำหนดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

พึงสังเกตว่า การสั่งให้ปล่อยตัวสมาชิกผู้ซึ่งถูกจับในขณะที่กระทำความผิดเป็นอำนาจของ “ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก” แต่ผู้เดียว ไม่จำเป็นต้องใช้ “มติของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก” ดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

(๒) ความคุ้มกันที่จะได้รับการปล่อยตัวจากการคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

ความคุ้มกันในกรณีนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า ในวันเปิดสมัยประชุมรัฐสภา หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณามาตั้งก่อนสมัยประชุม ซึ่งอาจเพราะไม่ได้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวแล้วแต่ไม่ได้รับอนุญาต ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกมีอำนาจร้องขอต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลให้ปล่อยสมาชิกผู้นั้นได้ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้รับคำร้องขอดังกล่าว จะต้องสั่งปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นทันที โดยในกรณีของศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อสังเกตเมื่อพิจารณาศึกษาโดยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ วรรคหก กำหนดไว้ว่า คำสั่งปล่อยสมาชิกผู้ถูกคุมขังของพนักงานสอบสวนหรือศาลดังกล่าวให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ จะไม่ได้ไม่ได้กำหนดความมีผลบังคับของคำสั่งปล่อยดังกล่าวไว้ก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่า คำสั่งปล่อยสมาชิกผู้ถูกคุมขังตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสามดังกล่าว มีเจตนารมณ์เพื่อให้สมาชิกรัฐสภา ซึ่งถูกคุมขังอยู่ก่อนสมัยประชุมสามารถมาประชุมสภาได้ตามปกติเมื่อถึงสมัยประชุม ทั้งความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภามีเฉพาะในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น ฉะนั้น คำสั่งปล่อยดังกล่าวจึงต้องมีผลบังคับตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุมเช่นกัน โดยไม่ควรตีความว่าคำสั่งปล่อยดังกล่าวมีผลบังคับตลอดไป

(๓) ความคุ้มกันที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

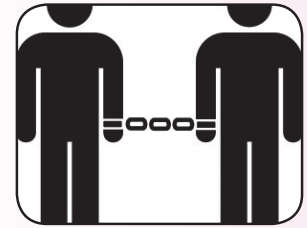
ความคุ้มกันในกรณีนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องร้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งก่อนเปิดสมัยประชุมหรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา เช่น ต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภา เป็นต้น โดยความคุ้มกันเรื่องนี้่าจะมีเหตุผลมาจากในการพิจารณาคดีอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ได้บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย”

ดังนั้น จำเลยในคดีอาญาจึงต้องไปนั่งฟังการพิจารณาคดีในศาลทุกนัด หากรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติว่าการพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาก็อาจจะไปประชุมสภาไม่ได้ เพราะต้องไปอยู่ต่อหน้าศาลในการพิจารณาและสืบพยานในศาล

พึงสังเกตว่า มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ห้ามเฉพาะ “การพิจารณาคดี” ของศาลซึ่งเป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภาเท่านั้น ไม่ได้ห้าม “ฟ้องร้อง” สมาชิกรัฐสภาเป็นคดีอาญาแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะหากห้ามมิให้ฟ้องร้องสมาชิกรัฐสภาเป็นคดีอาญาด้วยอาจมีผลทำให้คดีขาดอายุความได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างมากแก่ผู้เสียหาย พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องสมาชิกรัฐสภาเป็นคดีอาญาได้ตลอดเวลา เพียงแต่ศาลจะพิจารณาคดีอาญานั้นในระหว่างสมัยประชุมซึ่งเป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภาไม่ได้ ทั้งนี้ไม่ได้ห้าม “ไต่สวนมูลฟ้อง” ในระหว่างสมัยประชุมสำหรับคดีอาญาที่มีผู้เสียหายฟ้องสมาชิกรัฐสภาเป็นจำเลย เพราะการไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับจำเลย ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ ฉะนั้น จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ต้องมาศาลเพื่อร่วมการไต่สวนมูลฟ้องของศาล ทำให้จำเลยสามารถมาประชุมสภาได้ตามปกติ นอกจากนี้ ศาลสามารถอ่านคำพิพากษาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมได้ แม้ว่าวันนัดฟังคำพิพากษาจะตรงกับวันประชุมสภาก็ตาม เพราะการอ่านคำพิพากษามีใช้ “การพิจารณา” ตามที่มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญได้กำหนดห้ามไว้ เนื่องจากการพิจารณาตามบทนิยามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ หมายถึง กระบวนพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นซึ่งขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ข้อสังเกตเมื่อพิจารณาศึกษาโดยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม กำหนดห้ามมิให้ศาลพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมเป็นหลัก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับ ศาลจึงจะสามารถพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมได้ จึงแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ที่กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมได้เป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกแต่อย่างใด เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าการพิจารณาคดีอาญาของศาลต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

นอกจากนี้ เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๓๑ มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่มีบทบัญญัติในลักษณะ

ดังกล่าว ดังนั้น บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาตามมาตรา ๑๒๕ จึงนำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย สมาชิกรัฐสภาที่ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงสามารถอ้างความคุ้มกันของสมาชิกทั้ง ๓ กรณีได้

ตารางเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (ประเด็นเกี่ยวกับ “ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา”)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
<p>มาตรา ๑๓๑ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด</p> <p>ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้</p> <p>ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคนตื้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา</p> <p>การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้</p> <p>ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ</p> <p>คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม</p>	<p>มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด</p> <p>ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภาประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้</p> <p>ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา</p>

บทสรุป

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบหลักการเรื่องความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ แล้วจะพบว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังคงหลักการเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในเรื่องลักษณะความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา อันได้แก่

(๑) ความคุ้มกันคุ้มครองเฉพาะสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น ไม่คุ้มครองไปถึงบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับภารกิจของรัฐสภา (๒) ความคุ้มกันมุ่งคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น และ (๓) ความคุ้มกันมุ่งคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น และยังคงหลักการเดิมในเรื่องขอบเขตความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา ทั้งกรณีความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม และกรณีความคุ้มกันที่จะได้รับการปล่อยตัวจากการคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

แต่อย่างไรก็ตาม แม้หลักการในเรื่องความคุ้มกันรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้วางหลักการไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ก็ได้ปรับปรุงหลักการเกี่ยวกับขอบเขตความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมซึ่งมีความแตกต่างจากหลักการตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

ประการแรก กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมได้เป็นหลักโดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกแต่อย่างใด เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าการพิจารณาคดีอาญาของศาลต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภาจากหลักการเดิมที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม กำหนดห้ามมิให้ศาลพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมเป็นหลัก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับ ศาลจึงจะสามารถพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในระหว่างสมัยประชุมได้

ประการที่สอง ขยายขอบเขตความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาให้สามารถใช้บังคับกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมิให้นำหลักความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภามาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (มาตรา ๒๓๗) ซึ่งหากสมาชิกรัฐสภาถูกดำเนินคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะไม่ได้รับความคุ้มกัน ดังนั้น ปัจจุบันสมาชิกรัฐสภาที่ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงสามารถอ้างความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาได้ด้วย ๑